Glas zaveznikov

Leto I - Št. 98 — *Informacijski dnevnik A. I. S.* — Cena 2 liri

TRST, petek 12. oktobra 1945

UREDNIŠTVO: Via S. Pellico 8 - Telefon št. 93854 in 94443

OGLASI: Cena za milimeter višine (širina ena kolona): trgovski L. 7, mrtvaški L. 18 (osmrtnice L. 36), objave L. 9, finančni in pravni oglasi L. 12, V vsebini lista (tekstni oglasi) L. 12, Davek bi vštet. Plačljivo vnaprej. Oglase sprejema izključno: S. P. I., Società per la Pubblicità in Italia, Trst, via Silvio Pellico št. 4, tel. 94044. Cena posamezne številke L. 2 (zaostale L. 4). Rokopisov ne vračamo.

REŠITEV PEREČEGA VPRAŠANJA

Sporazum Čangkajšek - Mao Tse Tung

Obe stranki, ki predstavljata tri četrtine kitajskega naroda, sta popustili v nekaterih točkah

Čungking, 12. oktobra

Po petih tednih razgovorov sta dosegla generalisim Čangkajšek in komunistični vodja Mao Tse Tung sporazum med centralno vlado in komunistično stranko. Sporazum vsebuje 12 točk.

Največja popustitev s strani centralne vlade je odložitev narodnega kongresa, komunistična stranka pa je popustila v znižanju vojaških sil z 48 na 20 divizij.

Poročilo o sporazumu predvideva enakopravnost vseh političnih strank na Kitajskem.

Medtem ko se komunisti niso hoteli udeležiti japonske predaje, so se vse japonske sile že predale in so bile razorožene. Ko so pogovori še trajali, so se pomikale čete centralne vlade v severne pokrajine, v srce komunističnega področja.

Najbolj perečega vprašanja — reorganizacije vojaške sile — se niso rešili. Poročilo, ki se na to nanaša, pravi: «Obe stranki sta sporazumni, da imenujeta pododbor treh oseb, ki bo izdelal predloge za rešitev tega vprašanja». O vprašanju vlade osvobojenih področij so odposlanci centralne vlade pripomnili, da potrebuje vprašanje takojšnje rešitve.

Poleg gori omenjenega sta obe stranki dosegli še sledeči sporazum:

1) sodelovanje pod vodstvom generalisima Čankajška, da se prepreči državljanska vojna in se ustvari svobodna, neodvisna in močna Kitajska,

2) prenehanje sistema političnega nadzorstva in demokratizacija političnih organov,

3) svoboda mišljenja, govora tiska in združevanja,

4) juridična enakopravnost vseh političnih strank, ki ne bodo mogle ustanoviti lastnih policijskih organizacij,

5) izpustitev političnih jetnikov,

6) postavno kaznovanje izdajalcev in sodelavcev s sovražnikom.

Obe stranki sta sporazumni, da nadaljujeta razgovore. Ker pa so se komunisti štirikrat umaknili, so odločili, da bodo odložili vprašanje do sestanka posvetovalne politične komisije.

Cenzura na Poljskem v Romuniji in Bolgariji

London, 12. oktobra

Kot poroča posebni dopisnik «New York Timesa», skuša ameriški poslanik na Poljskem Arthur Bliss Lane pregovoriti vlado v Varšavi, da ukini cenzuro nad novicami, ki jih pošiljajo tuji dopisniki. Poročila pošiljajo namreč v Moskvo, kjer so podvržena strogi cenzuri ter prihajajo na cilj z veliko zamudo.

Tudi v Romuniji in Bolgariji predstavlja cenzura velike težave, kar je bilo glavni razlog neuspeha konference zunanjih ministrov.

Dejstvo je, da so od Baltiškega morja do grške meje brzojavke zunanjih dopisnikov podvržene ne le krajevnim oblastem, marveč tudi sovjetskim, ki vršijo službo pri komisiji za premirje v Bolgariji in Romuniji, cenzura za Poljsko je v Moskvi.

IZ JUGOSLAVIJE

Ameriška poslanca Frances Bolton in Charles Mundt sta imela tiskovno konferenco, preden sta odpotovala iz Beograda. Na vprašanje, če se po njegovem mnenju ameriška demokracija razlikuje od demokracij v deželah, ki sta ju obiskala, sta odgovorila: «Mi v Ameriki nimamo nikakih predsodkov glede obstoja različnih tipov demokracij. V Ameriki imamo demokracijo kapitalizma, v Rusiji ne obstoja podobna demokracija. Nam ugaja nas tip demokracije, v Rusiji imajo rajši njihov tip. Amerika nima nikakega namena, da bi svojo demokracijo vsilila drugim narodom».

∴

Trenutna proizvodnja tobačne tovarne na Reki presega predvojno.

∴

V Rim je prispel jugoslovanski predstavnik posvetovalnega sveta za Italijo, minister brez listnice dr. Josip Smodlaka.

AMERIŠKI SENATOR THOMAS

Komentiranje volitev na Norveškem in v Budimpešti

„NI DEMOKRACIJA, KADAR SI ENA STRANKA LASTI MONOPOL V NARODU IN ZATRE VSAKO OPOZICIJO"

Washington, 12. oktobra

Prve politične volitve na Norveškem po 9 letih in nedavne upravne volitve v Budimpešti kažejo pomemben korak v smeri demokratizacije obeh narodov. Tako se je izrazil senator Albert D. Thomas, predsednik senatnega odbora za vojaške zadeve.

Senator Thomas, ki je tudi član senatnega odbora za zunanje odnošaje, je dejal: «Te volitve so mejnik na poti do cilja, za katerega smo se bojevali. Te svobodne volitve so primer za vse druge narode Evrope, ki bodo v kratkem tudi volili.

Izid teh narodnih in krajevnih volitev nas zelo zanima. Predvsem pa nas zanima dejstvo, da so te volitve izraz svobodne volje madžarskega in norveškega naroda.

Prav je, da so dali šestim strankam na Norveškem in šestim strankam volilcev v Budimpešti veliko izbiro kandidatov.

Ni demokracija, kadar si ena stranka lasti monopol v narodu in zatre vsako opozicijo.

To je prvič v zgodovini Madžarske, da so odobrili tajne volitve v Budimpešti. Te krajevne volitve bodo vplivale na državne volitve na Madžarskem, ki so določene za 4. november. Iz našega ameriškega stališča je dobro, da bo naša demokratska vlada, kot izgleda, vodila pogajanja o mednarodnih odnošajih v Evropi z demokratskimi vladami. Kot Američani se bomo podvrgli volji večine, ne da bi zatirali pravice manjšine; imamo zaupanje v našo sposobnost za razumevanje z večino v drugih državah, ki stremijo za istimi osnovnimi načeli.

Te svobodne volitve na Norveškem in Madžarskem so resnično dobre novice za Američane in za ostale Združene narode.

Zadnja poročila o izidu občinskih volitev v Budimpešti so sledeča:

Od 568.383 veljavnih glasov je dobila stranka malih posestnikov 290.000 glasov; skupna lista socialkomunistov 245.000; ljudska demokratska stranka 19.212; narodna kmetska stranka 9.339; radikalna stranka 4.536; stranki malih social-komunističnih in narodno kmetskih posestnikov, ki tvorita neodvisno koalicijo, sta zbrali 93% glasov.

Do zdaj je stranka malih posestnikov, ki je po volitvah najvažnejša v Budimpešti, imela v vladi večino, in sicer tri ministre, med katerimi je bil zunanji minister. Slednji, dr. Gyongyosi, je naznanil, da bo koalicija obstajala tudi po volitvah.

Britanski guverner za Nemčijo in Avstrijo

Trst, 12. oktobra

Sir Arthur Street, bivši stalni podtajnik za letalstvo, je bil imenovan za šefa britanske komisije britanskega zasedbenega področja v Nemčiji in Avstriji. Sir Arthur je oče podpolkovnika Douglasa Streeta, poveljujočega častnika AIS v Trstu.

ZAPISKI

Italijanske kolonije

Mirovna pogodba, katere predlog je imela izdelati konferenca Sveta zunanjih ministrov v Londonu, je obrnila pozornost svetovne javnosti na italijanske kolonije v Afriki. Četudi je splošno znano, da vrednost teh kolonij ni velika, vendar je bila bodoča ureditev ali točneje razdelitev italijanskih kolonij med zmagovalke eno izmed spornih vprašanj na londonski konferenci. Zatorej bodo naši čitatelji z veseljem prebrali nekaj vrst o italijanskih kolonijah v vzhodni Afriki, ki jih posnemamo po londonskem «Timesu».

Italijanska vzhodna Afrika

Italijanske kolonije v vzhodni Afriki so Somalija, Eritreja in Abesinija, poslednja kot sad italijansko-abesinske vojne. Zasedba Eritreje in Somalije je začela še v preteklem stoletju, četudi v prvih dvajsetih letih ni daleč napredovala. Verjetno odgovarja resnici, da so Italijani zasedli Asab in Masavo kot postaje za zalaganje s premogom za svoje ladje. Zasedba bogate visokoravni Asmare je sledila kot nujna posledica, ker pristanišča Asaba ni bilo mogoče držati samega ne iz vojaških niti iz gospodarskih razlogov. Po tej zasedbi Asmare so mnogi Italijani imeli to deželo za odskočno desko za zasedbo Abesinije, kar se je jasno pokazalo pri ponesrečenem poskusu 1895-96, ki je končal s porazom pri kraju Adua.

Težko je razumljivo, zakaj so Italijani rinili v Somalijo. Verjetno za to, ker tja ni hotel nihče drugi, kolonije pa spadajo k značilnostim «velesile». Somalija ni mogla in verjetno tudi ne bo nikdar nič drugega kot breme za finance vsake tuje sile.

Zasedba Abesinije je povezala vse italijanske posesti v vzhodni Afriki. Njeno upravo so Italijani takoj «vključili» v svojo kolonijalno upravo Vzhodne Afrike. Italijanska uprava v Adis Abebi je pokazala takoj od začetka veliko podjetnost in sposobnost, ter bi mogla po tej poti nadaljevati, če bi ne prišla vmes nesrečna vojna.

Preden je bila še Abesinija popolnoma urejena, je italijanska vlada zamislila velikopotezen načrt javnih del. Naredili so načrt za veliko cestno omrežje, katerega glavni namen je bil gospodarskega značaja, vendar pa je služil tudi vojaškim namenom. Do 1940 so zgradili približno 6.400 km dobrih katraniziranih cest. Njihov načrt, ki je bil verjetno dober, je bil pospeševati gospodarstvo z dobrimi cestami namesto z železnicami. Fašistični režim je ustanovil nekaj industrij v Etiopiji, kot jih je pospeševal tudi v Eritreji in Somaliji. Bile so v zvezi s ciljo splošnega gospodarskega razvoja in s poljedelstvom. Rudniki zlata v Eritreji, katere so opremili z modernimi stroji, so bili očividno nerentabilni. V Somaliji so razvili «avtarktično» industrijo sladkornega trsa in hladilne naprave za izvoz banan iz nasadov ob reki Juba.

Finančne investicije

Težko je ugotoviti, koliko je Italija vložila v Italijansko Vzhodno Afriko. Mislijo, da 200,000.000 do 250,000.000 funtov v dobi med 1936 in 1940 ni preniska cenitev. To so samo vladne naložbe. Velik del naložb je šlo v nič zaradi porasta cen, ki so bile v zvezi z nenavadnim gospodarskim razvojem primitivnega gospodarstva. Toda kljub temu ostane kot sled za italijansko upravo precej naprav stalne vrednosti. Zgrajene ceste, četudi jih ne bodo dobro oskrbovali, bodo v glavnem ostale. Drugi dohod iz Asaba v Abesinijo s svojo izvrstno cesto v Dessie, kjer se združi z avtomobilsko železnico Džibuti-Adis Abeba in cesto Asmara-Adis Abeba, na bi po italijanskem mnenju tekmoval ter oskrboval boljšo trgovsko pot s srednjo Abesinijo. Toda načrti za velikopotezno izgraditev mest Asmara, Adis Abeba in Mogadiš bodo ostale bele lise v primitivni deželi.

Italijansko civilno prebivalstvo, približno 50.000, so odpeljale iz dežele angleške vojaške oblasti. Italijanske kolonijalne naselbine so bile še vse preveč v povojih, da bi mogle imeti kakšen vpliv na primitivno poljedelstvo. Zemljo, katero so prvotno vzeli domačinom, so si slednji zopet prilastili. Vendar pa ti ne bodo hoteli ali pa celo znali bivati in uporabljati italijanske kolonijske hiše in gospodarska poslopja.

Abesinija je spet postala nekdanja Abesinija pod Haili Selasijem. Trpela je mnogo za časa italijanske zasedbe, toda obogatela je z italijanskimi javnimi deli. Abesinski cesar je pred kratkim sklenil dogovore z Francozi o uporabi železnice v Džibuti. Asab v prejšnji italijanski Eritreji z obalo Rdečega morja od zaliva Zula do francoske somalijske obale bo moral pripasti Abesiniji. Gre za revno deželo, katere edina vrednost je, da predstavlja za Abesinijo dohod do morja.

Japonski komunisti zahtevajo Hirohitov odstop

Manifestacije in demonstracije v Tokiu

Tokio, 11. oktobra

Zastopniki japonske komunistične stranke so na nekem shodu zahtevali odstranitev cesarja Hirohita.

Stotina komunistov je proslavila z rdečimi zastavami po več letih svoje prvo politično zborovanje in je po glavnih tokijskih ulicah vpila «Dol s cesarjem».

Demonstranti so potem, kot pravi brzojavka, pred glavnim stanom generala MacArthurja pozdravljali ameriškega poveljnika in istočasno kričali «Dol s cesarjem».

Podložni Japonci niso nikoli prej mogli tako kljubovati svojemu trajnemu duhovnemu vodji. Demonstracije je bilo mogoče izvesti na podlagi dovolilnice ameriških zasedbenih sil, ki je dala japonskemu narodu svobodo.

Navdušena množica 500 oseb z rdečimi in korejskimi zastavami je navdušeno vzklikala 16 političnim ujetnikom, ki so jih izpustili iz mane ječe v Fuču. Izšel je namreč zavezniški ukaz, da morajo izpustiti vse politične jetnike. Množica je vzklikala tudi generalu MacArthurju.

Japonski ministraki predsednik baron Šidehara je po vesteh iz Washingtona obiskal generala MacArthurja.

Zavezniški vrhovni poveljnik na Japonskem general MacArthur je dovolil Japonski, da obnovi svojo zunanjo trgovino, ki pa bo zelo omejena.

MacArthurjeve smernice dovoljujejo uvoz živil, oblačil ter drugih predmetov, ki so neobhodno potrebni za vsakdanje življenje. Uvoz dovoljujejo pod pogojem, da so stvari «življenjske važnosti, da ohranijo tisti življenjski standard, ki je nujno potreben za civilno prebivalstvo.»

«Nnited Press» prinaša obvestilo kitajske centralne agencije, ki pravi, da bodo bivšega predsednika lutkovne vlade v Nankingu, Čen Kung Poja in njegove sodelavce z letalom prepeljali v Čungking, kjer jih bodo sodili.

Čen Kung Poja in ostale voditelje režima, ki so v obdobju predaje zbežali iz Kitajske, so pred kratkim prepeljali iz Japonske v Nanking.

Odstop jugoslovanskih ministrov

London, 12. oktobra

Londonski komentatorji pripominjajo, da izgleda vsaka domneva, da je odstop jugoslovanskega zunanjega ministra dr. Šubašića, ki je zdaj uradno potrjen, pripisati njegovi nedavni bolezni, nevzdržljiva zaradi dejstva, da je odstopil tudi minister brez listnice dr. Šutej. Ta dva odstopa sta sledila ostavki podpredsednika Titove vlade Grola, ki je odstopil pred petimi tedni. Bivši hrvatski ban dr. Šubašić, dr. Šutej, ki pripada hrvatski kmetski stranki in Grol, predsednik demokratske stranke so trije državniki, ki so odšli iz Londona v Beograd in vstopili v Titovo vlado narodne edinosti, ki je bila osnovana marca na podlagi sporazuma Tito-Šubašić. Razumljivo je, da so Šubašić, Šutej in Grol vstopili v Titovo vlado le na podlagi zagotovil, da bodo uresničena osnove, dogovorjene v sporazumu Tito-Šubašić — garancija štirih svoboščin.

Grol je podal ostavko zaradi sestave Titovega volivnega zakona, na podlagi katerega naj bi se 11. novembra vršile volitve v konstituanto. Grol je stal na stališču, da te volitve ne bodo pravi izraz ljudskega razpoloženja.

Že precej časa je bilo znano, da Šubašić ne odobrava obstoječega jugoslovanskega režima, ki po njegovem mnenju ne izpolnjuje obljub, ki jih je dal v času osnovanja vlade narodne edinosti. Šubašić ni zadovoljen posebno zaradi tega, ker niso zagotovljene svobodne volitve in druge demokratične svoboščine.

V Jalti so se februarja 1945 Velika Britanija, Združene države in Sovjetska zveza sporazumele, da bodo priporočile osnovanje jugoslovanske vlade na podlagi sporazuma Tito-Šubašić. V Jalti so se tri vlade v izjavi o osvobojeni Evropi zedinile na podpiranje «vladnih oblasti, ki bi široko predstavljale vse demokratične elemente med prebivalstvom» in so pledirale za čim prejšnjo ureditev položaja s pomočjo svobodnih volitev, na katerih naj bi izvolili vlade, ki bi odgovarjale volji naroda.

Grimase in ljubezen

Ko je imel Churchill prvi govor kot vodja opozicije, je Ernest Bevin prišel v zbornico s skoraj četrturno zamudo. Bivši ministrski predsednik je takoj prekinil govor, se nasmehnil Bevinu in dejal: «Zelo vesel sem, ko vidim v prvi klopi pred seboj novega zunanjega ministra. Rad bi povedel, s kakšnim zadovoljstvom sem izvedel, da je tako častivreden mož prevzel to visoko mesto.» Bevin se je namrdnil. Malo je ljudi, ki bi znali delati poklone tako ljubeznivo, kot jih zna Churchill, malo jih je, ki bi jih znali sprejemati tako neljubeznivo, kot jih zna Bevin. Ko pa so kesneje laburistični poslanci Bevina nadlegovali zaradi njegove naklonjenosti do Churchilla, je zagodrnjal: «Rad ga imam. Pri moji veri, rad ga imam!»

FARRELL NA SVOBODI

Zamotan položaj v Argentini

Novi vojni minister je postal Edoardo Avalos, poveljnik posadke, ki je izsilila Peronov odstop

Buenos Aires, 12, oktobra

Agencija «Associated Press» javlja, da je v Argentini položaj zamotan. Po ostavki podpredsednika polkovnika Juana Parona, je oblast prešla popolnoma v roke vojske. Predsednik Edelmiro Farrell je še na oblasti, zdi se pa, da nadzoruje položaj general Edoardo Avalos, poveljnik posadke v Campo de Mayo.

Poročilo javlja, da «je višji mornariški častnik izjavil, da ni dovolj, da je Peron odstopil, ker s tem ni rešeno najvažejše vprašanje, to je vprašanje vojaške vlade». Zdi se, da je mornarica zahtevala, da preide oblast na višje sodišče.

Dopisnik «New York Timesa» poroča, da je novica o Peronovi ostavki v Buenos Airesu vzbudila veliko veselje. Veselje pa se je potem spremenilo v resne nerede. Policijski oddelki so demonstrante razgnali.

Ko je prispela novica, da se je garnizija v Campo de Mayo uprla polkovniku Peronu, se je predsednik Farrell takoj podal tja, ker je upal, da bo mogel pripraviti častnike, da spremenijo svoje namene. Istočasno, ko je Farrell prispel v Campo da Mayo, so prišli tja tudi vsi poveljniki divizije in garnizije, ki so jih nujno poklicali.

Farrell je takoj spoznal, da se vojska trdovratno upira polkovniku Peronu. Sam je priznal da je edina mogoča rešitev, da Perona odstranijo.

Kmalu potem se je podal delegacija častnikov iz Campa de Mayo k Peronu v vojno ministrstvo. Vrnila se je z novico o Peronovi ostavki.

Za vojnega ministra je bil imenovan poveljnik posadke v Campo de Mayo general Edvard Avalos. Nasledil je polkovnika Juana Perona.

Komentar britanskega tiska

Po mnenju večine britanskih častnikarjev je bil vzrok Peronovega padca upor vodij vojske v Argentini: «Times» pa meni, da pomen Peronovega odstopa še ni jasen. «Odstop — piše časopis — ne pomeni, da bi se Peron nameraval odtegniti javnemu življenju».

Predvidevajo, nadaljuje «Times», da bo odstop zmanjšal krizo v pogledu odnošajev med Argentino in Združenimi državami, krizo, katere skrajnost priznavajo tudi v Argentini, čeprav obstaja obsedno stanje.

«Menijo — nadaljuje časopis — če se ne bo zgodilo to kmalu, bo prelivanje krvi neizogibno».

«Odstop Perona — piše časopis — krize ni ublažil. Gibanje opozicije narašča v vsej državi. Vlada je vznemirjena, toda še vedno nadzoruje položaj. Opozicijo skušajo s tem, da so izpustili iz zaporov mnogo visokošolev in za prihodnji april obljubili volitve.»

«Associated Press» sporoča, da je posadka taborišča De Mayo, ki je pred dvema dnevoma prisilila k odstopu podpredsednika Perona, zadala drug udarec vladi Eldemira Farrella z zahtevo po odstopu notranjega ministra Hortensiota Quijana.

Quijano je bil pred dvemi meseci izločen iz radikalne stranke, ker je zasedal mesto v vojaški vladi.

Portugalske stranke zahtevajo svobodne volitve

Lizbona, 12. oktobra

«Reuter» poroča, da so politične stranke ob priliki prvega sestanka, ki se je vršil na Portugalskem po dvajsetih letih, zahtevale popolnoma svobodne volitve.

Sestanek je bil v ponedeljek, časopisi pa so o njem poročali šele v sredo.

Sovjetske in britanske čete bodo zapustile Teheran

London, 12. oktobra

Britanski zunanji minister Bevin je izjavil pred zbornico, da so skoraj vse britanske čete zapustile Teheran. Dodal je, da mu je Molotov sporočil, da so tudi Sovjeti že izpraznili Teheran.

Angleško-francoski sporazum o Indokini

London, 12. oktobra

V sredo zvečer je pariški radio objavil sporazum med Veliko Britanijo in Francijo o Indokini, ki pravi, da se britansko vojaško poveljstvo ne bo vmešavalo v indokinske civilne zadeve, marveč bo za to uporabilo francoske civilne oblasti, ki bodo nosile upravno odgovornost.

V sporazumu je tudi določeno, da bo britanska zasedba Indokine le kratkotrajnega značaja.

Posvetovalna komisija za Daljni Vzhod

Prvi sestanek bo v Washingtonu

Washington, 12. oktobra

Ameriški zunanji minister Byrnes je včeraj izjavil, da so Združene države povabile novo posvetovalno komisijo za Daljni Vzhod na sestanek, ki bo 23. oktobra v Washingtonu. Komisija bo določila politiko Japonske. Na sestanek so Združene države povabile devet držav: Sovjetsko zvezo, Veliko Britanijo, Kitajsko, Francijo, Kanado, Avstralijo, Nizozemsko, Novi Zeland in Filipine.

Angleški predlog, da bi vključili tudi Indijo, so Združene države sprejele. Sklep so sporočili Sovjetski zvezi in Kitajski.

Byrnes je omenil predlog Sovjetske zveze, po katerem naj bi se ustanovil zavezniški nadzorstveni svet za Japonsko pred ustanovitvijo posvetovalne komisije. Byrnes je izjavil, da ne namerava spremeniti stališča zavezniškega vrhovnega poveljnika generala MacArthurja.

Byrnes je dejal, naj bi bil sedež nove komisije v Washingtonu, toda mogel bi biti tudi kje drugje, ako je to potrebno. Zastopniki se morejo sestati če želijo, tudi v Tokiu. Velika Britanija je namreč predlagala, naj bi se komisija sestala v Tokiu in v Washingtonu.

Po Byrnesovem mnenju bi morala komisija nasvetovati dolgo dobo nadzorstva nad Japonsko, potem ko bo vojaška zasedba že prenehala. Rekel je, da komisija ne bi mogla dati nasvetov vojaškega značaja in nasvetov o usodi ozemlja. Byrnes je izjavil, da je imenoval za ameriškega zastopnika v komisiji generala Franka R. McCoya. McCoy je predsednik zunanjepolitične zveze, zasebne organizacije, katere namen je olajšati razumevanje ameriške zunanje politike. Leta 1923 je bil McCoy z ameriško misijo po znanem potresu na Japonskem.

Stavka v Združenih državah se bliža koncu

New York, 12. oktobra

Poročajo, da se bo približno polovica od 550.000 delavcev v Združenih državah, ki zdaj stavkajo, povrnila v teku tega tedna na delo.

Prevozna knjigarna

«Book bus» — avtomobil s knjigami, kakor ga imenujejo v Ameriki je iznajdba Združenih držav, ki služi prodaji knjig v najoddaljenejših kotih dežele. Prav posebno jih uporablja mladina, ki pri svojem pohajkovanju po cestah izkoristi priliko, ki ji jo nudi na cesti stoječa knjigarna, polna zanimivih knjig. Že iz radovednosti vstopi, da vidi, kaj je v notranjosti voza; mnogo rajši kot v navadno knjigarno, kjer bi morala brskati po zapraševih knjigah Skoraj vedno najde akino zanimivost v takšni prevozni knjigarni, ki jo kupi in nato prečita. Takšne prevozne knjigarne mnogo pripomorejo k vzgoji ameriškega naroda

V WIESBADENU IN LUNEBURGU

Zasliševanje dveh Kleinov

„Resno bolni" Slovani - Pričevanje Kramerjeve žene

Wiesbaden, 12. oktobra

«Associated Press» poroča, da je na prvi razpravi proti sločincem, obtoženih množičnih ubojev, ki se je vršil na ameriškem zasedbenem področju, eden izmed sedmih obtoženih Nemcev izjavil, da so ubili 77 Poljakov in sovjetskih državljanov z injekcijami še isti dan, ko so prišli v umobolnico Hadamar.

Alfonz Klein

Obtoženec, ki je podal to izjavo, upravnik umobolnice Alfonz Klein, je izjavil, da se je primarij dr. Adolf Waschimann vsako jutro dogovoril s svojimi sodelavci, koga bodo ubili v teku dneva. Klein je nadalje imenoval druge obtožence, sokrivce teh ubojev in dodal: «Če bi nekdo trdil, da je bil prisiljen delati v umobolnici in ni mogel svobodno oditi, laže». Sedem Nemcev, med katerimi je tudi neka ženska, so obtoženi, da so ubili nič manj kot 400 ljudi v umobolnici, ki so jo Nemci nazivali «hiša zdravja».

Gornjo izjavo je Klein dal ameriškemu preiskovalnemu sodniku za vojne zločine. Po tej izjavi so dognali, da so umirale žrtve približno dve uri po injekciji scopolamina, morfija ali po zaužitju tablet veronala ali klora. Wahlmann je navedel kot vzrok smrti za vpis v mrtvaški list kakrano koli bolezen.

Ubijanje Slovanov

Po «Reuterjevem» poročilu je Klein med drugim izpovedal: «Pri nekem srečanju z gauleiterjem Sprägerjem v Wiesbadenu me je ta obvestil, da bodo verjetno dospele skupine «resno bolnih» Slovanov, katere bo treba ubiti. Pri poznejšem srečanju v bolnici so sklenili uporabiti iste injekcije in načine, kakršne so že uporabili za usmrtitev nemških bolnikov, katerih edina pregreška proti Reichu je bila v tem, da so bili ranjeni pri nekem letalskem napadu na Frankfurt.

«Reuter» poroča o izjavi glavnega strežnika umobolnice Heinrich Ruoffa, ki so jo prečitali na današnji razpravi in ki pravi, da so prihajale v Hadamar skupine s 3 do 20 Slovanov, katerim so rekli, da bolujejo na jetiki, a jih niso zdravili. Vsi Poljaki in Sovjeti, moški in ženske, ki so prišli v umobolnico, dokler je bil tam obtoženec so umirali nekaj ur po prihodu.

Razprava proti Kamerju

Rozino Kramer, ženo poveljnika koncentracijskega taborišča v Belsenu Josefa Kramerja, so vrgli iz dvorane, ko je podala izjave na razpravi proti njenemu možu. Ko je v spremstvu paznice prekoračila dvorišče sodišča, je zaustavila dvorišče sodišča, je zaustavila skupina žena, ki so prišle proti možu. Ena izmed njih jo je udarila v obraz, druge pa so kričale: «Vaš mož mi je umoril v Oswiecimu moža, sina».

Po kratkem odmoru, ki ga je prebila v nekem lokalu, je Kramerjeva odšla.

Kramerjeva je na sodišču pripovedovala, kako se je njen mož trudil, da interniranci v Oswiecimu ne bi spali na golih tleh. Svoji ženi je naročal, naj se pobriga za internirance v taborišču Belsen kar je tudi storila.

Kramerjev obraz se je spremenil, ko je videl svojo ženo, oblečeno v črnino, kako polaga prisego, preden je sedla na klop za priče.

Kramerjeva je izjavila, da sta se z obtožencem poročila 16. oktobra 1937. Mož in otroci so bili njen edini zaklad. Kramerjeva je nadaljevala: «Bila sem prisotna pri razgovoru med možem in uradnikom, ki je bil odgovoren za življenja internirancev ter sem slišala, ko je moj mož dejal sledeče: «Ti ljudje (misli je internirance v Belsenu) dobivajo premalo hrane, da bi zadostovala za življenje.

Mučno zasliševanje Kramerja se je končalo kmalu po pričetku. Preden je zapustil zatožno klop, je vzkliknil: «Rad bi se zahvalil uradnim branilcem za vse kar so storili zame in za ostale, da bi omogočili sodišču pravično sodbo.

Kramerjevi je sledil kot priča dr. Fritz Klein, zdravnik taborišča v Belsenu. Osvetlil je način in temelje, po katerih je izbiral osebe, ki so jih pozneje odvajali v plinsko sobo v Oswiecimu.

Fritz Klein

«Moja naloga je bila — je nadaljeval dr. Klein — izbrati tiste osebe, ki so bile dela nezmožne, stare, boln noseče žene in otroke do trinajst let. To ni bila prava preiskava — je dejal dr. Klein — marveč sem osebe le pogledal in jih nagovoril.

Na vprašanje tožilca polkovnika Backhouseja, če mu je bilo znano, da čaka te ljudi smrt s plinom, je dr. Klein brez nadaljnjega odgovoril: «Gotovo!»

V odgovor na vprašanje, ki so mu ga stavilice je imel belsensko taborišče za okrevališče, je Klein izjavil: «Izjavili so nekaj podobnega, toda po kratkem bivanju v taborišču sem takoj spoznal, da to ni taborišče za bolnike, temveč taborišče smrti».

Priprave za jugoslovanske volitve

London, 12. oktobra

B.B.C. poroča, da je jugoslovanska poročevalska agencija objavila, da je bilo doslej črtanih iz volilnih spiskov že 253.000 volilnih upravičencev. Agencija sama dodaja, da to število še ni dokončno, ker raziskujejo nadaljnje pritožbe proti volilcem, ki so še vedno v volilnih spiskih.

HITROST KRAJŠA RAZDALJE

Polet iz Avstralije v Anglijo v šestinštiridesetih urah

Pred stoletji - tristo dni! Pred desetletji - trideset dni! Pred dnevi - v treh dneh!

Predvsem bi hotel takoj ob začetku podčrtati, da se nisem udeležil nobene letalske tekme iz Avstralije v Anglijo. Letel sem enostavno na redni letalski progi, ki nudi največjo varnost in udobnost, ki jo današnja letalska tehnika omogoča navadnemu smrtniku.

Pred stoletjem se je moj praded preselil iz Anglije v Avstralijo. Njegovo potovanje iz «stare domovine» je trajalo z jadrnico nič manj kot tristo dni. Ko pa sem jaz stopil iz letala «Lancaster» na letališču Hurn v bližini Bournemoutha v Angliji po tridnevnem poletu iz Avstralije, se nisem mogel znebiti misli, da so britanska in ameriška štirimotorna letala uničila čas, prostor in razdalje.

To je bilo moje prvo potovanje z letalom na večjo oddaljenost. Prej sem vedno lezel v letalo z občutkom, da bo letalo padlo in se razbilo. Priznati moram, da se me je polastil isti občutek, ko sem lezel v letalo «Liberator» na letališču v Avstraliji. Ko sem opazoval priprave za odlet, veselo in brezskrbno obnašanje avstralske posadke, je moj občutek bojazni izginil, ter se ni nikdar več pojavil na vsej dolgi poti. Ko me je poveljnik letala, avstralski častnik Moxham iz Sydneya, povabil, naj si ogledam radijsko napravo v kabini za pilota, je moj občutek negotovosti popolnoma skopnel.

4.950 km brez pristanka

Odleteli smo iz Pertha na letališče v zalivu Exmouth, zapuščen kraj v severno-zahodni Avstraliji, kjer so bila zadostno dolga vzletišča, da je lahko letalo naložilo največje breme brez nevarnosti, da bi se pri odletu ponesrečilo. Prijetno presenečenje sem doživel že na tem začetnem delu poleta: postregli so nam s prijetno zakusko, pri kateri nam je strežnik, bivši vojni letalec, postregel z okusno rezino ovčjega mesa, zavitega v prozoren celofan in s salato. Ko smo se založili z gorivom za nezaslišano dolgi polet, približno 4.950 km preko morja iz Avstralije na otok Ceylon, smo se v petek popoldne ob petih dvignili na ta najdaljši polet preko morja. Rabili smo zanj petnajst ur.

Kaj bolj nenavadnega si je težko predstavljati. Ko so nam postregli še z eno jedjo in nas poučili, kako uporabljajo rešilno napravo, se je vsakdo od nas pripravil, da na ta ali oni način prebije noč. Od časa do časa nam je pilot poslal košček papirja z obvestilom, kje se trenutno nahajamo ter druga obvestila, o katerih se mu je zdelo, da bi nas utegnila zanimati. Ko so tako minevale ure, smo ubijali čas na najrazličnejše načine. Nekateri so pisali pisma, drugi so dremali ali govorili.

Ravnik smo preleteli ponoči. Ko se je danilo, smo leteli nad nepregledno prostranostjo Indijskega oceana. Poveljnik letala nam je poslal iz svoje kabine poročilo, da bomo pristali na Ceylonu ob osmi uri, toraj še pol ure polета. Imeli smo to kot nekaj popolnoma vsakdanjega, da smo nekaj minut pred označenim časom gledali na otok Ceylon pod nami. Pristali smo, pregledali so nas zdravniki in cariniki. Čutil sem precejšnjo utrujenost, tako sem se kmalu odpravil v posteljo. Celo tridnevno potovanje iz Avstralije v Anglijo daje zadosti časa za počitek v hotelu.

V čudežnem bombniku "Lancaster"

Drugo jutro ob 9.45 uri sem obenem z dvema drugima Avstralcema slezel na drugo letalo. Bil je to zelo hiter bombnik, predelan v potniško letalo družbe «Qantas Empire Airways». Ogledal sem si letalo zelo pozorno in z velikim zanimanjem, saj je bilo izdelano iz bombnika «Lancaster», kakršne poznajo tisoči zavezniških pilotov. Kmalu po odletu nam je postregel strežnik z zajtrkom. Zelo se mi je zaželelo cigarete, toda predpisi letalske družbe, ki so viseli na vidnem mestu, so strogo prepovedovali kajenje.

Naša naslednja postaja je bil Karači. Vse to je preveč enostavno, sem si mislil. Preveč enostavno in hitro. Človek se samo zlekne v udoben naslanjač in že šine skozi zrak dobršen del poti okoli sveta. Nima pri tem nič več neprilik kot pri kratki avtomobilski vožnji na nedeljski sprehod. Pristali smo v Karačiju ob šestih popoldne: policijski in carinski pregled.

V Karačiju smo se poslovili od avstralske posadke in skrb za naš nadaljni prevoz je prevzela družba British Overseas Airways. Hitro so pripeljali naprave za pregled letala, nam preskrbeli obed: juho, zrezek in avstralske konservirane breskve kot sadje, nakar so nas naložili v drugo letalo «Lancaster», katero je vodila angleška posadka. Vse se je zgodilo s hitrostjo kot pri kakšni čarovniji.

Dve uri pozneje smo že bili v zraku ter hiteli z brzino 380 km na uro proti zahodu. Naš strežnik je odklopil šest postelj, ki so bile prej priklopljene k steni letala. Vlegli smo se. Let je bil tako gladek in tih, da sem kmalu zaspal. Do tega trenutka si nisem mogel ustvariti nobene prave predstave o svojem dotedanjem poletu. Bilo je, kot da bi gledal film o potovanju, ki naredi trenoten vtis, ki pa se izgubi v pozabljenju, čim se pojavi nova slika.

Devet ur po odletu iz Karačija smo ponoči pristali v Lyddi, v bližini Tel-Aviva v Palestini. Strokovnjaki so označili Lyddo kot eno izmed najboljših letališč na svetu. Jaz ne morem o tem soditi, ker smo naš kratek odmor opravili ponoči, toda reči moram, da smo zopet srečali ljubeznivost uradnikov letališča. Ko so nas odpeljali v sobo, kjer je bila postelja in umivalnica, sem se umil in obril, da bi mogel stopiti še istega dne v dostojnem stanju v Angliji iz letala. Po izvrstnem zajtrku sem se napotil k letalu, ki je menjalo posadko, ker je prejšnja letela celo noč. «Danes popoldne bom torej v Angliji», sem si mislil. Skoraj nisem mogel tega verjeti.

Po nekaj minutah smo že odrdrali po vzletišču; velikansko letalo se je gladko dvignilo. Kmalu smo brzeli nad obalo preko Sredozemskega morja. Po sončnem vzhodu se je pokazala severno od nas Kreta, biser Sredozemskega morja. Ne dolgo potem nam je poveljnik letala poslal listek, da bomo v nekaj minutah nad Malto. Celo iz višine 2.500 do 3.000 metrov sem mogel opaziti škodo, ki so jo povzročile bombe.

Ko smo leteli dalje proti zahodu nad Sredozemskim morjem, je letalo spremenilo smer proti severu in doseglo Sardinijo. Na severu sem opazil bele ceste, ki so se sekale druga z drugo in tvorile polja kot na šahovnici. V enakomernih razdaljah so stale bele kmetske hiše med skrbno obdelanimi polji. V Evropi smo pristali v bližini Marseilla. Pogled na Lyon nas je neprijetno dirnil. Iz višine 3.000 metrov smo gledali naravnost na veliki tovorni kolodvor, ki je bil poln bombnih lijakov in porušenih postajnih poslopij. To ni bil prijeten pogled.

Preden smo prišli nad normandijsko obalo, se je zavesa megle pretrgala in mogli smo videti pod seboj bojišče in nekoliko v stran porušene ostanke Caena. Pod nami so zijale milijarde lukenj topovskih krogel in bombnih lijakov, ki jih je bilo videti kot rjave bradavice na zelenih poljih in travnikih. Razbita motorna in jadralna letala so nemo pričala o srditosti bojev — še dvanajst mesecev po zaključenih bojih na tem delu Evrope. Videli smo znamenito umetno pristanišče Mulberry, toda samo za nekaj minut; potem smo leteli nad Havrom in njegovim pristaniščem, ki je bilo polno potopljenih ladij in njih ostankov.

Točen prihod v Anglijo

Pol ure pozneje smo že leteli nad Anglijo, toda oblaki in dež so nam skoraj popolnoma onemogočili videti zemljo. Doživel sem nekaj razburljivih trenutkov, toda poveljnik letala je bil videti popolnoma miren. Točno ob 3. uri po britanskem letnem času smo pristali v Hurnu, v bližini Bournemoutha na zahodni obali Anglije — po približno 46 urah dejanskega poleta iz Avstralije.

Zelo ljubeznivi uradniki družbe British Overseas Airways so nam z že dobro znano hitrostjo priskočili na pomoč pri izstopanju iz letala, tako da smo se še nekaj minut po pristanku znašli v veliki sprejemnici za potnike iz tujine, kjer so policijski uradniki pregledali naše dokumente. Sledila je še hitra, toda točna zdravniška preiskava; nato smo hiteli mimo carinskega pregleda. Vsak je bil z nami zelo prijazen in nas ni zadrževal.

Če boste zasledili v mojem pripovedovanju površnost ali nepovezanost, tedaj to pripišite mojemu duševnemu razpoloženju na potovanju. Ustavili smo se na Ceylonu, v Indiji in v Palestini, toda vtisi so bili preveč kratkotrajni in pomanjkljivi, da bi si bil lahko ustvaril kakšno skupno sliko. Povem vam lahko mnogo več o vtisih, ki jih je naredila na mene naprava za gretje v našem «Lancasterju» kot pa o pokrajinah, ki so brzele pod našimi nogami. Hitri prehod na drugo stran sveta iz skoraj mirnodobne Avstralije v tako zelo od vojne prizadeto angleško deželo, ki še je izvršil tako rekoč preko noči, nudi premalo časa, da bi se človek prilagodil razliki med ozračjem v Avstraliji in Veliki Britaniji.

Ko nas je avtobus pripeljal na postajo in smo stopili v vlak, smo v jedilnem vozu dobili krasno kosilo. Bilo je sicer sestavljeno po vojnih predpisih, toda pripravljeno okusno in dobro. Komaj sem bil dobro uro v Angliji in že sem dobil vtis, da je angleški narod odločen zmagati v miru, kot je zmagal v vojni. Iz okna hitečega vlaka sem videl, da je tako rekoč vsak pedenj zemlje obdelan — spomin na napore za domačo proizvodnjo živil, ki je bil tako potreben za časa vojne. Moj prvi vtis je bil, da je angleški narod slabše oblečen kot mi v Avstraliji. S tem nočem reči, da hodijo v cunjah, toda njihova obleka kaže, da so jo dolgo nosili in skrbno čuvali in popravljali.

Za konec bi hotel omeniti še dva slučajna, toda značilna vtisa, katera sem dobil za časa svojega kratkotrajnega bivanja v deželi. Če bi ne bil prišel sem in se ne prepričal na svoje oči, bi si ne mogel niti predstavljati, kaj je morala prestati povprečna gospodinja v Angliji v teh zadnjih šestih letih. Bojim se, da se bodo morale še boriti s pomanjkanjem hrane in večnim stanjem pred trgovinami, ki je pogostoma brez uspeha. Vse to se je odigravalo z duševnim ravnovesjem, ki bo tudi v bodoče premagalo vse težave, s katerimi se bo moral boriti angleški narod.

Stiki, ki sem jih imel z zelo znamenitimi znanstveniki in tehniki in nedavna odkritja o velikih znanstvenih pridobitvah me prepričujejo, da ta dežela razpolaga z največjo duševno silo na svetu. Proizvodnja Velike Britanije in prekomorskih dominionov, ko bo preurejena za potrebe miru, bo s pomočjo teh duševnih sposobnosti izključila vsak dvom o uspešnem napredku skupnosti britanskih narodov.

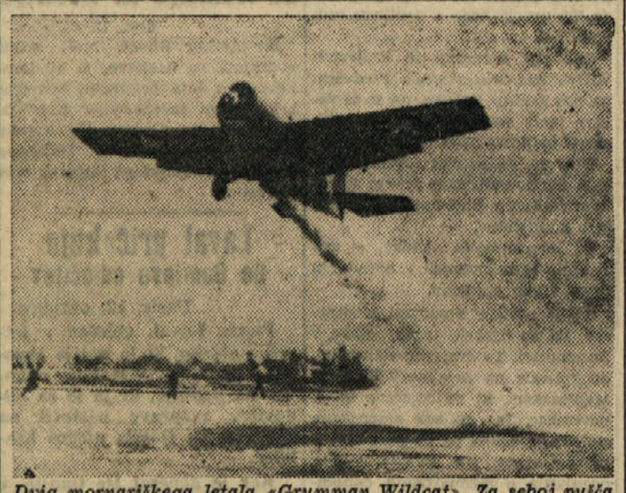

Dvig mornariškega letala «Grumman Wildcat». Za seboj puška sled belega dima iz rakete, ki mu pomaga pri dvigu.

Bogate rudnike kroma namerava obnoviti albanska vlada. Rudnike, ki jih je pred vojno izkoriščala neka italijanska družba, so ob umiku uničili.

Delovni načrt nove bavarske vlade

Dr. Wilhelm Hoegner, novi bavarski ministrski predsednik je imel prvo tiskovno konferenco, na kateri je orisal načrt svoje vlade, ki v glavnem stremi za tem, da izsledi in kaznuje nacistične zločince, ki so se do zdaj izognili pravici; poskrbi, da se zmanjšajo težkoče in popravi škoda, ki so jo trpele žrtve nacizma, in doseže sodelovanje naroda ter prepreči vsake vrste diktatur z svobodnimi volitvami, ki bodo prihodnjo pomlad.

Hoegner je izjavil, da upa sestaviti vlado, kjer bodo zastopane vse antinacistične stranke. Izjavil je, da je popolnoma prepričan o Hitlerjevi smrti in ne obstoja noben «hitlerjanski mit». Dr. Hoegner je dejal: «Hitler je izgubil vojno in povsod pričajo raztresena razdejanja nemškemu narodu o zmotnosti nacistične ideologije.» Minister je izjavil, da bodo na prihodnjih volitvah odrekli pravico glasovanja vsem tistim, ki so pripadali nacistični stranki. Tem ljudem ne bodo vrnili državljanske pravice po dolgih letih preizkušnje in demokratske vzgoje. Obljubil je popolno izločitev načističnega vpliva na ozemlju ki je pod njegovo upravo. Po njegovem mnenju je 470.000 nacistov, ki imajo manj pomembne službe in bo treba precej mesecev preden jih bodo odpustili. Približno 50.000 so jih že odstranili. Njegov namen je, izločiti tudi tiste, ki imajo prav navadne službe.

Hoegner namerava preprečiti katoliški cerkvi vsako politično delovanje na Bavarskem v prvi vrsti z izločitvijo vseh verskih ustanov za javno izobrazbo.

Bodočnost Francije

Odkrite besede Paula Reynauda: manj pijače, več otrok; manj zabave - več dela; francoski delavec mora živeti boljše kot sibirski rudar

V študijski sobi njegovega stanovanja, katero je samo pet minut hoda od francoske poslanske zbornice, sem pred tedni razpravljal s Paulom Reynaudom o problemih in nevarnostih, ki ogrožajo bodočnost Francije. To je mož, ki ima vse potrebno znanje in izkušnje, da more o tem povedati marsikatero resno besedo, saj je bil francoski ministrski predsednik, dokler ni maršal Petain poleti leta 1940 zaprosil Hitlerja za premirje.

Paul Reynaud je po nedavni osvoboditvi iz koncentracijskega taborišča v Nemčiji preko noči povzročil veliko senzacijo s svojim prvim volivnim govorom.

Govoril je na nekem volivnem sestanku z jasnimi besedami in orisal zapreščujočo težo narodne nesreče, zmot in šibkosti.

Reynaud je govoril o francoski poti v propast, rekel je, da francoski narod preveč pije, se preveč zabava in ne proizvaja v enakem obsegu kot druge dežele. Zahteval je od francoskega naroda sodelovanje v zvezi zahodnih držav, katero so pred nedavnim sovjetski časniki tako odločno napadli. Rekel je, da mora francoski delavec živeti bolje, kot to dovoljuje Sovjetska zveza sibirskemu rudarju.

Francija nima zadosti otrok, mi je rekel Raynaud. Povedal mi je nekaj presenetljivih številk. Leta 1936 ni imelo izmed 12,000.000 francoskih volivcev 8,500.000, toraj več kot dve tretjini, nobenih otrok. Na 16 volivcev je prišel samo eden, ki je imel vsaj tri otroke.

Zdaj vlada v Franciji velika nevarnost, da bodo Francozi prenehali delati, ne oziraje se na to, kako nujno je delo. Morajo iskati hrano. Vprašal sem Reynauda, katera je trenotno največja nadloga Francije. Ni odlašal z odgovorom, ampak mi je rekel: «Želja industrijskega in poljedelskega delavca, da bi postal državni uradnik». Tudi v mnogih drugih deželah vidimo, da se ljudje, ki jih je vojna odtrgala od njihovega rednega dela, nočejo vrniti k delu, ampak iščejo t. zv. lažje delo po državnih uradih.

ZANIMIVOSTI

Na obletnico odkritja Amerike po španskem morjeplovcu Krištofu Kolumbu bo po poročilu italijanske družbe «Italcable» začela delovati radio-brzojavna zveza z Buenos Airesom. Do zdaj so vsa takšna poročila šla preko New Yorka.

⁂

V Singapurju so prodajali zastrupljene alkoholne pijače. Zaradi zastrupljenja je umrlo dvajset zavezniških vojakov; devet je težko bolnih, dva pa sta oslepela. Mislijo, da je zastrupljeni liker izdelan iz surovega ananasovega soka, čistega alkohola in svinčevega oksida. V vseh točilnicah po singapurskih ulicah so nabili opozorila, da je v prodaji zastrupljen alkohol. Kdor bi se od vojakov ne pokoraval prepovedi nakupa in uživanja alkohola, bo zaprt in kaznovan z globo do 1000 dolarjev.

⁂

Bolgarsko zunanje ministrstvo je podalo poročilo o višini stroškov izvrševanja pogojev premirja. Od 31. julija do danes je Bolgarija izdala sto milijard levov. Uradni tečaj bolgarskega leva je 120 levov za dolar. Vendar pa je njegova resnična vrednost mnogo nižja. Na črni borzi doseže dolar ceno do 1.000 levov. Stroški odpadejo predvsem na stroške sodelovanja v vojni proti Nemčiji, dalje sledijo po velikosti stroški za vzdrževanje sovjetske vojske na bolgarskih tleh, nabavo materiala, katerega je Bolgarija poslala v Jugoslavijo ter končno še vzdrževanje zavezniške nadzorne komisije. Za poslednji namen je Bolgarija porabila od 31. avgusta dalje osem milijard levov; večji del zneska je porabila sovjetska misija.

⁂

V zvezi s smrtnimi žarki, ki so jih po poročilu generala MacArthurja odkrili japonski znanstveniki, je izjavil angleški znanstvenik prof. A. M. Low, da jih bodo morali še najmanj 50 let preučevati, preden jih bodo mogli dejansko uporabiti. Da bi imeli kakšno praktično vrednost, bodo morali dejstvovati najmanj na daljavo tisoč metrov. Smrtni žarki morajo učinkovati hitro ter ne smejo pri tem porabiti mnogo električne energije. Tega pa zaenkrat še ni mogoče doseči. Načelo, na katerem sloni iznajdba japonskih smrtnih žarkov, nima takšne velike vrednosti za uničevanje živali in ljudi, ampak za prenos poročil. Tako je izjavil prof. A. M. Low.

⁂

Uprava britanske protivohunske službe je prodala svojo palačo v Londonu filmski družbi Metro Goldwyn Mayer. Za palačo je družba plačala 150.000 funtov. V palači bo družba namestila svoje londonske urade.

⁂

Finska pravoslavna cerkev pod vodstvom nadškofa Hermana je zaprosila moskovskega patriarha Aleksija za združitev s sovjetsko pravoslavno cerkvijo. Finska pravoslavna cerkev se je ločila od ruske pravoslavne cerkve ob začetku tega stoletja ter se pridružila carigrajskemu patriarhu.

⁂

V kratkem se bo začela sodna razprava proti francoskemu morilcu Marcelu Petiotu, ki je obtožen, da je za časa nemške zasedbe v svoji hiši v Parizu moril ljudi. V kleti njegove hiše so našli veliko množino človeških kosti in živo apno. Obtoženec se zagovarja, da je ravnal po navodilih narodno-osvobodilnega gibanja in da so njegove žrtve bili izdajalci in nemški sodelavci. Zagovor pa ga verjetno ne bo rešil pred giljotino.

TRST

Jutri se bo predstavil policijski zbor ZVU

General John Harding bo pregledal novo policijo, ki bo štela v celoti 3.500 mož

Občinstvo bo v soboto prvič lahko videlo novi policijski zbor Julijske krajine pod nadzoratvom Zavezniške vojaške uprave. Približno 450 mož novega oboroženega policijskega zbora, ki bo štel v celoti 3.500 mož, bo imelo mimohod na trgu Unità pred generalom Sir John Harding-om, K. C. B., C. B. E., D. S. O., M. C., poveljnika 13. zbora. General bo pregledal novi policijski zbor. Pri mimohodu bo sodelovalo tudi 250 članov Zavezniške vojaške policije.

Med osebnostmi, ki so povabljene prisostvovanju mimohoda bo, polkovnik Alfred C. Bowman, višji častnik za civilne zadeve Zavezniške vojaške uprave, člani Z. V. U. in komisar pokrajine s predsedniki.

To policijo so ustanovili na demokratskih načelih za javno korist, po vzoru londonskega policijskega zbora. Policija Julijske krajine je sestavljena iz oseb, ki so služile raznim uporniškim gibanjem kot znani protifašisti in iz največjega možnega števila bivših protifašističnih policijskih agentov.

Zavezniška policija in vojaški strokovnjaki so skrbno izvežbali novi policijski zbor. Pri izbiri so upoštevali razne okoliščine. Vsak novinec je moral izpolniti osebne in druge listine s točnimi podatki o njegovi politični preteklosti, zmožnosti ter o njegovi izkušenosti v policijski službi. Vsak novinec je moral s svojim podpisom potrditi sprejem strogih nastavitvenih pogojev.

Krajevne italijanske in slovenske osvobodilne odbore so pozvali, naj oni priporoče primerne osebe. Tudi Narodno zaščito, ki so jo razpustili pred nekaj meseci, so pozvali, naj zbira prostovoljce. Izbiralni uradi, sestavljeni od Zavezniških častnikov in italijansko-slovenskega zastopstva kot opazovalci, so preučili vse tekmovalce.

Može so izvežbali v vojaškem duhu, v uporabi strelnega orožja in osebni obrambi. Obiskovali so tudi tečaje za policijsko službo. Častniki Zavezniške vojaške uprave, ki so vodili in vežbali novince, so imeli nalogo, ustvariti policijski zbor, ki bo moden branitelj pravice, svobode in miru prebivalstva.

Javna dela za izboljšanje zemlje

Ta teden je začela Zavezniška vojaška uprava z izboljševanjem zemlje, in sicer v okolici Tržiča. Polkovnik Alfred C. Bowman, višji častnik za civilne zadeve, je danes odšel v Tržič, kjer si je ogledal, kako napreduje delo.

To delo je del občirnega načrta, ki ga je izdelala Zavezniška vojaška uprava, da bi preskrbela med zimo zaposlitev tisočem ljudem. Vsi oddelki, to se pravi, oddelek za poljedelstvo in za javna dela, kakor tudi oddelek za prevoze in finance, najtesnejše sodelujejo, da bi uresničili delavni načrt Zavezniške vojaške uprave.

Delo, ki ga zdaj opravljajo delavci pri zasipanju protitankovskih jarkov, ima prevsem tudi veliko važnost za poljedelstvo, ker bo na ta način spet mnogo zemlje na razpolago za obdelovanje. Merodajne oblasti mislijo, da bodo delavci s tem delom zaposleni 15.000 delavnih dni.

«Vzpodbudno je bilo gledati, tako piše dopisnik VZN, napredek novega dela, ki bo obrodilo svoj sad v bodočih letih.

Protitankovski jarek se začenja na zapadnem bregu Soče in teče skozi polje in vinograd. Na koncu tega vinograda je prekop. Jarek se potem nadaljuje skozi nasade breskev ter se konča na glavni cesti, ki vodi v Sredipolje, nekaj stotin metrov od vojaškega pokopališča iz prve svetovne vojne.

Dva fantiča sta pobirala korenine in kose lesa, ki jih je mehanični stroj izkopal pri svojem delu. Odstranili so ostanke trte, je dodal dopisnik VZN, toda zemlja je bila temna, sveža in vesela. Tudi zemlja se vrača zdaj po končani vojni k svojemu normalnemu stanju.

Gledališče Verdi. V nedeljo ob 20. uri bo prva predstava «Turandot» za red A.

Važen sestanek tržaških učiteljev

Poročnik Simoni, častnik pr prosvetnem oddelku Zavezniške vo jaške uprave, je javil včeraj, d bo v nedeljo 14. t. m. ob 11. ur v gledališču Verdi sestanek vseh učiteljev mesta Trsta.

Namen sestanka je sklicati učiteljstvo vseh vrst v mestu Trst na razgovore o bodočem delovanju šole ob pričetku šolskega leta.

Na sestanku bosta govorila: pol kovnik Alfred C. Bowman, višji častnik za civilne zadeve za Julijsko krajino in podpolkovnik Carlton Washburne, višji častnik za prosveto pri zavezniški komisiji v Italiji.

PREHRANA

Paradižnikov izvleček. Od danes pa do 19. t. m., bodo samo v obči ni Trsta razdeljevali po 100 gr pa radižnikovega izvlečka na osebo

Piškoti. Za tekoči mesec lahko dobijo vse skupine potrošnikov v zameno za kruh piškote.

GORICA

Osvobodilna nagrada javnim nameščencem

Zavezniška vojaška uprava je izdala poseben nalog vsem javnim in samoupravnim uradom, krajevni upravi, občinam in ustanovam za javno podporo, s katerim so navedeni uradi dolžni, da čim prej izplačajo osvobodilno nagrado svojim nameščencem. Ta znesek natančno odgovarja vsoti, ki je bila določena industrijskim delavcem. V ostalem predvidevajo nekaj sprememb na podlagi službenih razmer omenjenih nameščencev. Nagrada je podeljena vsem državnim, samoupravnim in občinskim nameščencem, ki so bili do 15. avgusta 1945. že šest ali več mesecev v službi.

Izplačilni zneski so naslednji: za nameščence z družinskimi dokladami 3000 lir; kdor sprejema plačilo v živilih, se mu znesek zmanjša na 2000 lir; nameščenci v starosti 21 let ali več, ki nimajo pravice do družinskih doklad 2500 lir; kdor sprejema plačilo v naturalijah se mu vsota zmanjša na 1500 lir; za nameščence v starosti pod 21 letom, ki nimajo pravico do družinskih doklad 2000 lir in za one, ki jih plačujejo v naturalijah 1000 lir.

Plačila za nameščence izven tržaške občine so omejena na naslednje zneske: v občinah Gorica, Tržič, Milje in Pulju so nagrade znižane za 10%; v ostalih občinah za 20%.

Nameščencem, ki nimajo službene dobe 6 mesecev do 15. avgusta, se bodo izplačale vsote, ki odgovarjajo številku službene dobe, upoštevajoč, da se šteje zadnjih 14 dni kot cel mesec. Nagrada se bo izplačevala v navedenih zneskih: vdovam in mladoletnim otrokom nameščencev, ki so umrli v času določenih 6 mesecev pred 15. avgustom 1945; stalno nastavljenim nameščencem, upokojenim v določenem roku; začasnim nameščencem, ki so zapustili iz določenih vzrokov svoja službena mesta v navedenem času. Nagrada ne bo podeljena nameščencem, ki so «začasno odstavljeni.

Vesti o internirancih

Uradni krogi so javili pokrajinskemu odboru italijanskega Rdečega križa v Gorici, da se spodaj navedene osebe trenotno nahajajo v koncentracijskem taborišču v Vipavi. Internirancj taborijo v gozdu na hribu, kjer bodo sekali les.

Po verodostojnih poročilih dobivajo interniranci dovolj hrane in z njimi ne postopajo slabo. Med interniranci so sledeči:

Pirtoli Fioravante, sin pok. Andreja, rojen leta 1917; Zamotto Ezio, sin Aleksandra, rojen l. 1917; Drigo Primo, sin pok. Antonija, r. l. 1912; Barbino Mario, sin pok. Secondiana, r. l. 1909; Lombardi Luigi, sin Jožefa, r. l. 1914; Masala Pietro, sin Francesca, r. l. 1917; Peragine Vito, sin Pietra, r. l. 1923; Baratella Angelo, sin Rudolfa, r. l. 1925; Guarnieri Giovanni, sin Paola, r. l. 1921; Tifi Ferdinando, sin Timotea, r. l. 1922; Rosati Paolo, sin pok. Salvatore, r. l. 1912; Castaldo Ferdinando, sin pok. Felice, r. l. 1917; Del Sal Leonida, sin pok. Pietra, r. l. 1916; Milanese Elio, sin Luigija, r. l. 1925; Rizzo Attilio, sin Angela, r. l. 1924.

Pozdravne brzojavke ameriškim osebnostim

Za obletnico 12. oktobra odkritje Amerike in ob priliki proslave dneva Krištofa Kolumba v Gorici, je odposlala občinska uprava naslednje brzojavke:

predsedniku Združenih držav Trumanu; maršalu Eisenhowerju v Berlin; Fiorellu La Guardia, županu New Yorka in Eleonori Roosveltovi v New York.

Novo imenovanje

Za novega podpredsednika občine Kopriva pri Moši, je Zavezniška vojaška uprava imenovala g. Giuseppa Pecorarija.

Plače učiteljem. Finančna intendenca v Gorici obvešča vse učitelje in njih družine, da se morajo za določitev in izplačila njihovih plač in kakršnega koli drugega plačila, kakor tudi za tozadevne pritožbe obrniti izključno na višjega šolskega nadzornika v Gorici in na šolske zavode, kjer so uslužbeni. Finančna intendenca s temi stvarmi nima nič opraviti in ji tudi ni dana možnost, da bi se s temi stvarmi kakor koli ukvarjala.

RADIO

Petek, 12. oktobra

16 prenos iz Vidma; 19 obvestila svojcem; 19.30 ljudska glasbena ura: Beethoven (v slov.); 20 napoved časa - poročila v slovenščini; 20.15 poročila v italijanščini; 20.30 zbor iz Barkovelj (slov.); 21 pouk angleščine; 21.20 pastirska ljubezen - pesem v scenah; 21.30 italijanska glasba; 22 predavanje v italijanščini; 22.15 Cecchelin; 23 napoved časa - vesti v italijanščini; 23.30 vesti v slovenščini; 23.20 oddaja za Italijane v Angliji.

Glavni urednik:
PRIMOZ B. BRDNIK
Izdaja A. I. S.

MALI OGLASI

SKUPNO PRODAM 260 moških in ženskih žepnih ter zapestnih ur. Carducci 8, vrata 10, 60648 O

ERSKINE CALDWELL 2.

SVET NA KOCKAH

Simon je vrnil uro Clayu.

«Ta zadeva mi ni jasna. Ura ni nič vredna.»

«Morda», je dejal Clay, bi jo bilo treba naviti.»

Navil jo je in jo pristavil med navijanjem zopet k ušesu.

«Zame», je dejal Simon, «tako pokvarjena kot je, ni vredna več kakor en dolar in pol.»

Clay je upri pogled na uro.

«Oh, mislil sem, da je vredna vec.» Simon je zmajal z glavo.

«Koliko si mislil, da je vredna?»

«Mislil sem, da velja najmanj dva dolarja.»

Simon je dvignil pogled od tal. «Koliko?»

«Dva dolarja, sem dejal.»

«Dobro je — morda je res vredna. Možno je, da sem jo cenil premalo. Možno je, da res velja dva dolarja, saj je zlata.»

Clayov obraz se je razjasnil.

Čepee je na petah, se premikal poskakujoč iz ene pete na drugo in si mel roke. Ura je ležala na pesku poleg njega.

Nato je dejal Simon: «Ti stojiš štiri krat v tej uri, Horey.»

«Kako to?» je vprašal Clay Horey ter gledal zdaj Simona, zdaj Toma.

«To pomeni, da igramo za 50 centov igro in tako ti s tvojo uro napraviš lahko stiri igre.»

«Ali ni preveč za ubogega moža kot sem jaz?» je opomnil Clay.

«Mislil sem, da bomo igrali za 5 ali 10 centov.»

«Če staviš pet ali deset centov na igro je to otroško,» je dejal Simon. «Moreš staviti vsaj 50 centov, če hočeš, da bo igra možka.»

Clay se je vdal. «Morda imaš prav. A ne ugaja mi preveč staviti samo štirikrat na Denino uro. Nisem vnet za to.»

«Oh,» je dejal Simon, «ti imaš možnost osusiti mene in Toma, tudi na ta način.»

Izvlekel je iz žepa pest drobiža in izbiral četrtinke dolarja. Osem novcev po en četrt dolarja je postavil enega na drugega tik svoje noge.

«Začnimo fanta,» je dejal.

Vrgel je dva novca v sredo kroga.

Tom je vrgel pol dolarja. Nič drugega ni opazoval kot kocke v Simonovih rokah.

«Jaz lahko igram štiri krat z mojo uro,» je dejal Clay.

Zdelo se je, da ne ve kaj bi počel. Porinil je uro proti sredi kroga, a samo za par centimetrov.

«Dobro vemo, Horey,» je dejal Simon, «ti lahko igraš štiri krat s tvojo uro. Ne bomo se zmotili. Ne boj se.»

Stresel je kocke in jih metal iz ene roke v drugo.»

«Ne boj se,» je dejal.

«Čvrsto pridigar,» je rekel Tom, «če ne znaš mešati hitro, daj meni kocke.»

«Čvrsto, hočem videti izid igre,» je zavpil Clay.

Simon se je obrnil do Toma in mu izročil kocke.

«Igraj prvi ti, ki si na obisku».

Tom je stisnil kocke v roke, jih dvignil nad glavo in dobro pomešal. Nato jih je vrgel z vzklikom na tla. Padli sta na tri in dva.

«Nisi rojen za to igro,» je dejal Simon in si mel roke.

«Glejte mene! Glejte številko, ki vam jo napravi stari.»

Vrgel jih je.

Prišlo mu je devet.

«Ne doseže tako visoko številko! Ni tako zmožen mož. Ni sposoben doseči toliko točk.»

Nato je Tom pobral kocke in jih na dolgo mešal. Ko jih je vrgel, so prišle številke dva in tri.

«Za božjo voljo!»

Simon si je spet mel roke.

«Vidite, da imam prav!»

Nato je prišel na vrsto Clay.

Pobral je kocke in jih ogledoval. Začel jih je počasi mešati.

«Igramo prehitro,» je dejal.

Njegove kretnje so bile nerodne.

«Dol,» je zahteval Simon.

Clay jih je vrgel in dosegel sedem.

«Niste pričakovali kaj takega, kaj ne?»

Potegnil je proti sebi denar, pobožal uro ter dejal:

«Moja dva dolarja!»

Ko je končal igro je z žalostjo opazil, da ne samo ni nič dobil, temveč, da je izgubil tudi četrtino ure.

«Predlagam zanimivejšo igro,» je dejal Simon.

«Jaz bi stavil najmanj en dolar na igro.»

Clay je postajal zelo razburjen. Privolil je z navdušenjem. Simon je pobral kocke, jih valil po rokah, jih grel..

Ko se je čutil mirnega jih je spustil na tla. Dosegel je devet.

«Nihče ne more premagati starega,» je nato dejal.

Stalno se je nasmehoval. Pobral je kocke ter jih z nova pomešal.

«Nihče ne more premagati starega pri igri. Vi niste bili niti rojeni, ko sem se jaz že vadil.»

Tom je opazoval roke Simona ter dodal: «Ti imaš srečo?»

«Ne», je odgovoril Simon, «nimam sreče, a marljiv sem kot nihče na tem svetu.»

Kocke so znova padle na tla in se zavalile.

Prišlo je spet devet.

«Koliko krat lahko se igraš s tvojo uro?» je vprašal Claya.

Govoreč, je pomignil z očesom Tomu. Clay je odgovoril z nedolžnim naglasom: «Dvakrat. Pred igro sem imel še tri igre.»

Simon je iztegnil roko po uri ter jo pokril.

«A, ne moj dragi, je vzkliknil z jeznim naglasom. Pripeljali smo igro na en dolar. In to pomeni, da ura zate velja samo pol dolarja.»

Clay ga je zmedeno gledal.

Ni mu šlo v glavo, kako je prišlo do tega, da je tako hitro izgubil. Pustil je uro.

«Prijatelja sva, kaj ne?» je rekel Simon. «Za nobeno ceno ne bi hotel, da bi se med nama ustvaril nesporazum. Oh, za nobeno ceno! Naj dobi ali naj zgubi, kdor igra z menoj mora biti vedno vesel razpoložen.»

Tom se je nestrpno gibal.

«Zdaj je vrsta na meni,» je dejal. «Boste videli kaj lahko naprevim, če se resno lotim.»

Clay je bil poparjen.

«Če izgubim še to, sem uničen. Nimam drugega, s čimer bi nadaljeval.»

Simon, ki je štel svoj denar, se je skušal opogumniti.

«Ne tarnaj za presičem, preden si ga zaklal,» mu je dejal.

Nato je vrgel spet kocke.

Prišlo mu je pet in šest.

«Kakšna vražja igra je to?» je zavpil Tom.

«Oh, kadar jaz vržem kocke, vem kako jih vržem.

Nasmehnil se je ter dodal: «Zdaj, moji dragi, če hočeta vajin denar nazaj, si morata preskrbeti novega denarja.»

(Nadaljevanje prihodnjič)